

Balanța de plăți externe – instrument de analiză macroeconomică

■

Mădălina Dumbravă

Doctorand

Scoala Națională de Studii Politice și Administrative București

Abstract. *The foreign trade activity represents, on one side, the participation of one country to the international economic co-operation, on the basis of the labor international division as well as, on the other side, a factor of economic growth. The sold of the payments balance shows to what extent a country depends on external relationship. The foreign payments balance is conceived as an instrument of economic analysis, reflecting the actual financial flows, which are being established. In the paper we are dealing with the forms in which the payments balance is made, as well as the recording principles for its data. By its own structure, the foreign payment balance emphasizes the debts and the commitments undertaken by a country, within a given period of time. Aspects such as: the equilibrium of the payments balance; techniques meant to secure the equilibrium of the payments balance and policies meant to secure the equilibrium of the payments balance are also approached as an attempt to clarify the subject.*

Key words: payments balance; trade balance; equilibrium techniques; equilibrium policies.

■

1. Introducere

Starea de echilibru într-o economie dată își are susținerea în condițiile economice, monetar-financiare, valutare și sociale specifice unei etape pe care o parcurge. Economiiile naționale tind către stabilirea unui echilibru în raporturile economice dintre ele. Acest echilibru depinde de adoptarea de decizii sub forma unor hotărâri de repartitie financiară și de credit sau al transferului de sume determinate de fluxurile economice, financiare și de credit. La nivelul economiei naționale, decizia financiar-monetară se realizează sub forma balanței de plăți externe.

În condițiile statului, economia căruia se regăsește în stare de criză și, mai cu seamă, care are în față problema efectuării schimburilor radicale de structură, echilibrarea balanței de plăți externe – document de redare a relațiilor economice internaționale – prezintă una din principalele condiții de rezolvare a importantelor probleme social-economice care permit intensificarea integrării și lărgirea relațiilor economice cu alte state.

Studierea și cercetarea balanței de plăți externe constituie pentru România o problemă importantă, deoarece:

- balanța de plăți externe cuprinde aspecte privind natura economică financiară, oglindind gradul și sensul angrenării economiei în diviziunea internațională a muncii, potențialul valutar creat în perioada de referință prin exporturi și alte operațiuni externe.
- Elementele balanței de plăți externe, care prezintă volumul și structura încasărilor și plăților valutare, precum și principalele corelații ale acestora, permit efectuarea unor judecăți de valoare privind eficiența programelor economice externe.
- Balanța de plăți externe creează posibilitatea ca statul să orienteze, prin pârghiile financiar-valutare, activitatea economică externă, să asigure creșterea eficienței operațiunilor de import-export.
- Necesitatea sintetizării experienței internaționale cu privire la echilibrul balanței de plăți externe și reglarea ei din punct de vedere al posibilității de aplicare pentru condițiile din România.

Balanța de plăți externe constituie un instrument de bază prin care se înfăptuiește politica valutară a statului și de comerț exterior a țării, oferă informații cu privire la import-export, mișcările de capital, credite internaționale.

Balanța de plăți externe este, în esență, barometrul activității economico-financiare a unui stat. Ea pune în evidență capacitatea de producție a bunurilor și competitivitatea acestora pe piața internațională, atât în ceea ce privește calitatea, cât și pretul acestora.

2. Balanța de plăți externe

Poziția unei economii naționale în raporturile ei cu restul lumii este reflectată în două documente: balanța de plăți externe și balanța de creanțe și angajamente externe – a căror cunoaștere este necesară în procesul elaborării politicii economice externe a oricărei guvernări într-o lume tot mai independentă.

Conform definiției FMI, „balanța de plăți externe reprezintă un tablou statistic sub formă contabilă care înregistrează sistematic ansamblul fluxurilor reale, financiare și monetare intervenite între rezidenții unei economii și restul lumii, în cursul unei perioade (de regulă, un an)”. Sunt considerați rezidenți agenții economici naționali sau străini, persoane fizice sau juridice, care trăiesc și desfășoară activități în mod obișnuit și permanent în cadrul unei țări, inclusiv filialele și sucursalele companiilor străine. Din această categorie sunt excluse ambasadetele, consulatele, instituțiile internaționale și reprezentanții acestora (incluse în categoria de nerezidenți). Practic, diferențierea dintre cele două categorii de operatori economici are în vedere accepțiunea economică a rezidenței: *centrul principal de interese sau de activitate*.

La baza elaborării balanței de plăți externe stă conceptul de *tranzacție internațională*, prin aceasta înțelegându-se crearea, transformarea, comercializarea, transferul sau stingerea unei valori economice în relațiile unei economii cu restul lumii. Tranzacția presupune schimbul de proprietate asupra bunurilor materiale și/sau a drepturilor financiare, prestarea de servicii sau disponibilitatea de forță de muncă sau de capital în relațiile dintre rezidenți și nerezidenți.

Mai trebuie remarcat faptul că balanța de plăți externe se referă doar la operațiunile desfășurate de rezidenții ce acționează în cadrul *teritoriului economic*. În acest caz trebuie observat faptul că teritoriul economic nu coincide întotdeauna cu teritoriul național, putând fi mai restrâns (se exclud din teritoriul economic enclavele sau teritoriile ce aparțin altor țări sau instituțiilor internaționale) sau mai extins.

În balanța de plăți externe (BPE) se înregistrează două mari categorii de fluxuri: *fluxurile reale* și *fluxurile financiare* apărute între rezidenți și nerezidenți. Momentul înregistrării acestor fluxuri în balanță este stabilit în funcție de momentul transferului de proprietate între rezidenți și nerezidenți.

Fluxurile reale se referă la schimburile internaționale de bunuri și servicii (exportul și importul). Practic, în balanță aceste fluxuri sunt înregistrate valoric, diferența dintre exporturi și importuri constituind balanța comercială a unei țări. Fluxurile de bunuri sunt înregistrate și contabilizate separat de comerțul cu servicii. În cadrul serviciilor sunt incluse cele de transport, comunicații, asigurări, consultanță, comerțul cu drepturi de autor, asistența tehnică etc.

Fluxurile reale reflectă interdependențele dintre țări în planul economiei reale, ca efect al adâncirii treptate a diviziunii mondiale a muncii și al specializării agenților economici din diferite țări în producerea și comercializarea de produse corporale (produse de bază și produse prelucrate), produse necorporale (brevete de invenție, know how, lucrări complexe de proiectare), prestări de servicii (transporturi, asigurări internaționale de produse și de mărfuri, turism internațional) sau al serviciilor profesionale care se află într-o permanentă amplificare și diversificare (servicii bancare, telecomunicații, reprezentare, servicii de consultanță juridică, gestiune, teleprelucrare și gestionare a băncilor de date din diferite domenii de interes public sau privat).

Fluxurile financiare sunt înregistrate în cadrul unor conturi distincte – contul de capital sau contul financiar. Remunerarea fluxurilor financiare este înregistrată în contul curent (de exemplu, dividende plătite/încasate sau dobânzi plătite/încasate sunt înregistrate la poziția „Venituri” din contul curent al BPE). Aceste fluxuri financiare sunt detaliate în funcție de tipul lor, în fluxuri de investiții (directe sau de portofoliu), credite externe (garantate sau negarantate), activele de rezervă (aur, devize, DST) etc.

Fluxurile financiare sunt acele tranzacții dintre agenții economici aparținând unor state distincte care se exprimă și se realizează prin mijloace de plăți și de credit. Aceste fluxuri cuprind două categorii de tranzacții:

- fluxuri de compensare a tranzacțiilor comerciale, orice deplasare/cedare de produse corporale sau necorporale, prestare de servicii într-un sens între partenerii de contact având ca efect o deplasare în sens invers a unui flux de plăți;

- fluxuri financiare independente față de activitatea comercială, care se concretizează în mișcările de capital, consecințele valorificării capitalului pe o altă piață decât cea de formare fiind veniturile din plasamente financiare externe. Tot aici se încadrează și transferurile financiare unilaterale.

Fiind un tabel de sinteză detaliat pe conturi și subconturi analitice elaborate pe o anumită perioadă, balanța de plăți permite compararea sub raport cantitativ și calitativ a schimburilor reale și financiare ale unei țări cu străinătatea. Balanța de plăți nu este doar o simplă înregistrare descriptivă a unor operațiuni comerciale sau financiare, ea furnizând elementele de diagnostic ce permit evaluarea avantajelor și dezavantajelor pe care fiecare națiune le are

în schimburile comerciale cu țările terțe, cu creditorii/debitorii sau cu organismele financiare internaționale.

Din analiza balanței de plăți externe și a soldurilor conturilor acesteia se pot trage o serie de concluzii cu privire la competitivitatea externă a economiei naționale, în special în ceea ce privește comerțul cu bunuri și servicii. Pe baza balanței de plăți se poate determina poziționarea investițională internațională a unei economii care arată sintetic poziția net-debitoare/creditoare a unei țări, precum și gradul de atractivitate al mediului de afaceri intern pentru investitorii rezidenți și nerezidenți.

Oferind posibilitatea analizei raporturilor de schimb la nivel macroeconomic, balanța de plăți se constituie ca un instrument important în modelarea și coordonarea politicilor comerciale externe. Atunci când apare un dezechilibru cronic la nivelul balanței comerciale, teoretic acesta poate fi redus printr-un pachet de măsuri de natură fiscală (creșterea de taxe vamale, facilități fiscale pentru investitorii străini, subvenții, credite preferențiale) sau de natură comercială (promovarea și stimularea exporturilor).

3. Formele de prezentare a balanței de plăți

În practica economică se utilizează două forme de prezentare a balanței de plăți externe: forma standard și forma de bilanț analitic.

Forma standard presupune înregistrarea datelor statistice cu privire la fluxurile reale și financiare într-o structură proprie sau după structura recomandată de FMI. În vederea asigurării comparabilității între țări, FMI a întreprins eforturi susținute în vederea elaborării unor reguli standard cu privire la structura și la metodologia de înregistrare a datelor în BPE. Trebuie remarcat faptul că țările membre FMI sunt obligate să utilizeze structura recomandată. Schema preconizată în manualul FMI cu privire la BPE cuprinde trei părți:

- Partea I: Bunuri și servicii, transferurile unilaterale (fără contrapartidă);
- Partea a II-a: Mișcarea capitalurilor și activele de rezervă;
- Partea a III-a: Corelarea între partea I și partea a II-a (erorile și omisiunile).

Forma de bilanț analitic a balanței de plăți presupune în plus o utilizare a unor tabele ajutătoare care să permită o analiză atentă din partea specialiștilor care recomandă politici și strategii de urmat capabile să asigure o poziționare mai bună în tranzacțiile economice internaționale. Această formă de bilanț este mult mai detaliată și mai complexă decât cea standard.

Printre cele mai utilizate forme de balanțe de plăți externe sunt:

- *Balanța de plăți globală*: înregistrează toate operațiunile economice ale unei țări cu restul lumii;

- *Balanța de plăți regională*: înregistrează toate operațiunile economice ale unei țări cu un grup de țări, uniune economică sau monetară;
- *Balanța de plăți program*: este varianta proiectată pe un orizont de timp viitor, proiecțiile referindu-se în principal la contul curent și la investițiile nete în economie. În funcție de valorile proiectate se va determina necesarul de resurse pentru a acoperi eventualele deficite de cont curent și care se pot obține din credite externe sau din activele de rezervă;
- *Balanța de piață*: are în vedere fluxurile de încasări și plăți în valută înregistrate pe o perioadă determinată. În cazul acestei balanțe sunt înregistrate și previziunile cu privire la încasările/plățile potențiale.

Balanța de plăți externe poate fi una statică (atunci când sunt surprinse toate creanțele și obligațiile de plată la acel moment, indiferent de scadența lor) sau dinamică, situație în care sunt înregistrate fluxurile ce au luat naștere în cadrul unei perioade determinate, inclusiv fluxurile restante, dar scadente (exigibile) în perioada curentă și care au fost plătite/încasate până la data întocmirii balanței de plăți.

4. Principii de înregistrare în balanța de plăți externe

Balanța de plăți externe este o declarație statistică pentru o perioadă de timp dată ce rezumă în mod sistematizat tranzacțiile economice ale unei țări cu restul lumii. În balanța de plăți externe sunt înregistrate doar fluxurile produse de-a lungul unei perioade de timp; acumulările de capital sau stocurile de bunuri și servicii nu se înregistrează. Cu alte cuvinte, BPE nu înregistrează totalul activelor/pasivelor dintr-o economie, ci doar deplasarea acestora în/dinspre străinătate.

Chiar dacă în denumirea acestui instrument sintetic cuvântul „plăți externe” este determinant, în noua accepție a FMI balanța de plăți înregistrează nu numai fluxurile de încasări/plăți aferente tranzacțiilor economice internaționale ce presupun contrapartida, ci și operațiuni derulate cu străinătatea ce nu presupun o contraprestație sau o plată în bani din partea rezidenților/nerezidenților – cazul donațiilor, asistenței financiare nerambursabile, ajutoarelor, compensațiilor (barter sau cliring), operațiunilor comerciale legate sau paralele (reexport, lohn, buy-back) etc.

Principiul de bază de înregistrare a fluxurilor reale și financiare în BPE este acela al *dublei înregistrări*, fiecare furnizare de resurse reale sau financiare fiind compensată de o încasare. Implicit, orice intrare de resurse reale sau financiare este compensată de o plată. Dacă această compensare nu se produce operația este considerată a fi un transfer. Dacă se respectă acest principiu, soldul net al

tuturor înregistrărilor din balanță trebuie să fie teoretic egal cu zero. În practică însă, sistemul de înregistrare în BPE nu este perfect și, deoarece datele înregistrate sunt obținute din surse diferite, apar o serie de diferențe valorice care sunt reportate într-un cont special de erori și omisiuni.

Un al doilea principiu se referă la înregistrarea intrărilor și ieșirilor de resurse reale și financiare în BPE. Ca în orice balanță ce respectă principiul dublei înregistrări, există o poziție de credit și una de debit pentru fiecare cont și subcont din BPE. *Ca regulă generală, intrările de resurse sunt înregistrate în creditul balanței și ieșirile sunt înregistrate în debitul balanței.*

Sintetic, principalele operațiuni se înregistrează în BPE astfel:

Intrări – Credit	Ieșiri - Debit
Exporturi FOB	Importuri FOB (CIF)
Servicii prestate	Serviciu plătite
Dividende, dobânzi, salarii încasate	Dividende, dobânzi, salarii plătite
Transferuri unilaterale din străinătate	Transferuri unilaterale în străinătate
Capitaluri investite din străinătate	Capitaluri investite în străinătate
Credite acordate	Credite atrase
Creșterea activelor de rezervă	Diminuarea activelor de rezervă

După cum se poate observa, fiecare tranzacție care dă naștere unei intrări de devize este înregistrată în activul (creditul) BPE și orice tranzacție care generează o ieșire de devize este înregistrată în pasivul (debitul) balanței. Exporturile și importurile de bunuri și servicii sunt înregistrate astfel prin prisma fluxurilor de încasări și plăți pe care le generează.

5. Structura balanței de plăți externe

Interdependențele profunde între forțele care guvernează spațiul economic global și cele aferente părților sale componente au făcut ca balanța să reprezinte interfața relațiilor naționale cu restul lumii, în timp ce viziunea FMI asupra acestei probleme a evoluat continuu. Inițial, balanța de plăți era structurată pe două conturi – contul curent și contul de capital și financiar, ulterior apărând structura pe trei conturi în care contul de capital era separat de contul financiar (care includea și activele de rezervă, precum și erorile și omisiunile).

În varianta pe două conturi sau pe trei conturi, se putea vorbi de deficitul balanței de plăți externe (sau de dezechilibre în BPE), existând practic o întreagă teorie cu privire la metodele de reechilibrare a acesteia. În prezent, în condițiile actualei structuri îmbunătățite, detaliată pe cele patru conturi, balanța de plăți teoretic nu mai poate fi deficitară. În realitate însă, balanța de plăți externe cunoaște

pe termen scurt modificări permanente ale conturilor sale intermediare, echilibrul general fiind un obiectiv pe termen mediu/lung pe care fiecare guvern încearcă să-l atingă, folosind toate instrumentele de reechilibrare de care dispune (stimularea exporturilor, investițiilor, finanțarea prin credite externe, cerșterea activelor de rezervă etc.).

Conform ultimelor recomandări ale FMI în materie de balanță de plăți externe, aceasta trebuie să aibă o structură detaliată pe patru conturi de bază: contul curent, contul de capital, contul financiar și contul de erori și omisiuni, fiecare cont având detalierea sa.

Toate aceste conturi și subconturi au o poziție de credit și de debit, precum și solduri parțiale și totale. Pe ansamblu, creditul total al balanței de plăți trebuie să egaleze debitul total al acesteia, diferențe putând să apară doar la nivelul conturilor intermediare (cont curent, cont de capital sau cont financiar).

6. Poziția investițională internațională

Derivat din balanța de plăți externe, un alt tablou sintetic important este și acela care arată poziția investițională a unei țări. În determinarea poziției investiționale internaționale se iau în considerare cu precădere fluxuri cuprinse în contul financiar al balanței de plăți: activele de rezervă, datoria externă pe termen mediu și lung, precum și creanțele și angajamentele pe termen scurt.

Poziția investițională este un instrument util în proiectarea unei politici macroeconomice de finanțare externă adecvată a deficitelor din balanța de plăți externe sau alte deficite interne (deficite bugetare, fiscale) luând în considerare toate resursele financiare ce pot fi atrase de pe piețele financiare internaționale capabile să completeze resursele interne (publice sau private).

Acest instrument este deosebit de important în elaborarea strategiilor de finanțare a deficitelor din contul curent sau a deficitelor interne (deficitul bugetar, de exemplu). Acest instrument arată gradul extern de îndatorare al unei economii, structura datoriei externe în funcție de proveniență și de destinația finală a acesteia, precum și situația investițiilor străine directe și de portofolii.

Atât balanța de plăți, cât și poziția investițională internațională se analizează cu ajutorul unui set de indicatori specifici, respectiv:

- Gradul de acoperire a importurilor: $\frac{\text{exporturi}(X)}{\text{importuri}(M)}$;
- Mărimea soldului balanței comerciale: $(X-M)(X+M)$;
- Indicii raportului de schimb (net și brut);
- Active valutare în luni de import;
- Datorie externă/locuitor (sau pe PIB) etc.

Analiza balanței de plăți și a poziției investiționale internaționale se poate face și în dinamică, avându-se în acest caz în vedere evoluția în timp a soldurilor principalelor conturi sau poziții.

7. Echilibrul balanței de plăți

În ansamblu, balanța de plăți este întotdeauna și în mod necesar echilibrată, activul fiind egal cu pasivul (respectându-se principiul dublei înregistrări). În mod uzual se folosesc uneori termeni de balanță de plăți excedentară (activă) sau de balanță de plăți deficitară (pasivă), în realitate fiind vorba de un dezechilibru la nivelul unor plăți din balanța de plăți (balanța comercială, contul curent, contul de capital și financiar).

Deficitele la nivelul balanței de plăți externe reflectă o lipsă de competitivitate pe plan extern sau o ieșire masivă de capitaluri străine sau autohtone ca urmare a deteriorării climatului general de afaceri. Un rol fundamental revine în acest sens soldului balanței comerciale și al contului curent. Dezechilibrele din balanța de plăți externe se pot răsfrânge asupra economiei interne, generând perturbații pe piața valutară (soldul balanței comerciale poate provoca deprecierea sau deprecierea monedei naționale), pe piața monetară, pe piața creditului, pe piața de capital etc.; în plus o balanță cronic deficitară reduce bonitatea pe plan internațional, diminuând încrederea creditorilor internaționali în capacitatea țării în cauză de a-și onora obligațiile de plată ce-i revin.

Factorii care stau la baza acestor dezechilibre în balanța de plăți externe pot fi *factori endogeni* sau *factori exogeni*.

Factorii endogeni de destabilizare a BPE sunt:

- Reducerea semnificativă a exporturilor cauzată de calamități naturale sau de evenimente fortuite (revoluții, războaie civile);
- Creșterea importurilor pe fondul intensificării cererii interne;
- Insuficiența acoperire a cererii interne (reducerea exporturilor);
- Diminuarea competitivității externe a produselor autohtone (calitate scăzută, prețuri ridicate);
- Scăderea gradului de prelucrare al exporturilor;
- Deteriorarea climatului de afaceri intern;
- Insuficiența promovare/stimulare a exporturilor;
- Politica comercială (tarifară/netarifară) ineficientă;
- Structura pe ramuri a economiei naționale.

Factorii exogeni de destabilizare a BPE sunt:

- Dereglarea prețurilor mondiale la produsele cu pondere mare în structura comerțului exterior;
- Politica comercială a altor state (atât cea tarifară, cât și cea netarifară);
- Lipsa avantajelor competitive (comparative) reale;
- Dereglarea fluxurilor comerciale zonale ca urmare a unor conflicte/dispute comerciale internaționale.

8. Tehnici de echilibrare a balanței de plăți externe

În privința echilibrului balanței de plăți externe există în literatura de specialitate două accepțiuni diferite: echilibrul balanței de plăți este indus automat de echilibrul

economic general sau echilibrul poate fi obținut prin promovarea unor politici macroeconomice ori prin utilizarea unor tehnici de echilibrare specifice. În primul caz nu este nevoie de intervenția statului pentru echilibrarea balanței de plăți, considerându-se că aceasta se va echilibra în condițiile echilibrului economic general.

Unul din mecanismele care produc ajustarea automată a balanței de plăți externe este *mecanismul prețurilor* (accepție susținută în teorie de Ricardo și Hume). Acest mecanism al prețurilor explică ajustarea automată a unor dezechilibre apărute în balanța comercială (exporturi < importuri). Mecanismul este relativ simplu: un deficit în balanța comercială atrage după sine o scădere a masei monetare aflate în circulație (banii se vor localiza în bancă în urma cumpărării de devize de pe piață, necesare plății excedentului de importuri, operațiune care a avut ca efect diminuarea activelor de rezervă). Teoria cantitativă a banilor stipulează că o scădere a masei monetare va produce implicit o scădere a prețurilor. Această scădere a prețurilor va constitui un stimulent pentru exporturi și o frână în calea importurilor.

Condiția de bază a unui astfel de mecanism este ca raportul valoric între monede (cursul de schimb) să nu sufere modificări semnificative (depreciere pronunțată). Echilibrarea automată a balanței de plăți se va produce și datorită faptului că deflația generată de scăderea masei monetare aflate în circulație va atrage după sine o creștere a nevoii de fonduri în economie, care, implicit, va duce la o creștere a dobânzilor. Atrăși de dobânzile mai mari oferite, investitorii străini își vor orienta capitalurile către această piață, fapt ce va duce la o reechilibrare a balanței de plăți. Acest mecanism de ajustare automată poartă denumirea de *finanțare compensatoare*, diferențialul de dobândă fiind elementul care reechilibrează balanța de plăți (dezechilibrul din balanța comercială este compensat de un aport suplimentar de fluxuri financiare externe).

O altă teorie este cea a *echilibrului prin venituri* (Keynes, Robinson, Harrod, Machlup), care susține că există mecanisme interne de corectare a dezechilibrelor externe cum ar fi nivelul veniturilor sau gradul de utilizare a forței de muncă.

În prezent în mare parte aceste teorii nu-și mai găsesc aplicabilitatea în practică, fenomenele economice devenind din ce în ce mai complexe (de exemplu ajustarea BPE prin prețuri nu se mai poate produce în condițiile în care masa monetară nu mai este corelată cu nivelul activelor de rezervă). În concluzie, în condițiile actuale, în care mai mult de 60% din regimurile valutare se bazează pe flotarea liberă a cursului de schimb, echilibrarea automată a balanțelor de plăți este mai greu de realizat, statul având un rol din ce în ce mai activ în corectarea deficitelor externe.

Există o serie de specialiști care susțin că intervenția statului în economie în vederea atingerii unei stări generale de echilibru se concentrează pe trei direcții principale: utilizarea deplină a forței de muncă, stabilitatea prețurilor

interne și echilibrul balanței de plăți obținut prin tehnici și mecanisme specifice. Echilibrarea balanței de plăți rămâne o problemă complexă și dificil de realizat, de cele mai multe ori intervenția în vederea echilibrării lezând interesele statelor partenere. Mai trebuie remarcat faptul că dezechilibrele cronice în balanța de plăți a unei mari puteri economice (SUA, de exemplu) au avut adesea repercusiuni asupra stării generale a economiei mondiale.

9. Politici de echilibrare a BPE

Statul are la dispoziție mai multe politici pe care le poate utiliza în vederea ajustării deficitelor din balanța de plăți externe:

Politici monetare: ratele de dobândă, operațiuni pe piața liberă efectuate de banca centrală, rezervele bancare obligatorii. Aceste politici pot avea o influență directă asupra fluxurilor de capital în sensul atragerii lor printr-o creștere a ratelor de dobândă.

Politicile bugetare: politici care vizează creșterea veniturilor din impozite și taxe (se poate realiza printr-o fiscalitate sporită sau printr-o mai bună colectare a fondurilor datorate statului) și reducerea cheltuielilor bugetare. Aceste politici au rolul de a limita dimensiunea deficitului bugetar intern, care de mai multe ori este finanțat extern prin fonduri împrumutate (mai ales în cazul țărilor în curs de dezvoltare). În plus, aceste deficite sunt adesea finanțate inflaționist prin emisiune de monedă, fapt ce poate fi dăunător exporturilor, agravând și mai mult deficitul contului curent.

Devalorizarea cursului de schimb: parte integrantă a politicii monetare are ca efect direct încurajarea exporturilor și descurajarea importurilor (care devin mai scumpe în monedă națională). Condiția de bază este ca deprecierea să fie mai mare decât creșterea prețurilor interne.

Instituirea de bariere tarifare și netarifare în calea importului cu rol în limitarea cantitativă a importurilor.

Barierile tarifare constituie în prezent una din piedicile majore în calea fluxurilor comerciale internaționale, existând în prezent o mare varietate de astfel de bariere, unele dintre ele greu de identificat și contracarat.

Stimularea și promovarea exporturilor prin diferite metode (subvenții de export, credite de export și subvenționate, facilități fiscale, asigurarea și garantarea creditelor de export etc.) conduce la reechilibrarea balanței comerciale.

Finanțarea deficitelor din BPE se referă la posibilitatea acoperirii unui deficit comercial printr-un credit extern acordat în ipoteza unor cursuri de schimb stabile.

Există teorii care arată că o creștere a importurilor generează o depreciere a cursului de schimb (cerere de valută mai mare din diferite surse – FMI prin mecanismul de finanțare lărgită sau emisiune de obligațiuni guvernamentale pe piața internațională). Avantajul acestei politici este unul pe termen scurt; pe termen lung cerștile nu fac altceva decât să amâne rezolvarea cauzelor reale ce au dus la acest deficit comercial. În plus, nu trebuie neglijat faptul că prin înregistrarea remunerării acestor credite (dobânzi plătite) în debitul contului de venituri (contul curent) deficitul este reportat pentru o perioadă viitoare.

Atragerea de investiții străine directe și de portofoliu contribuie la reechilibrarea balanței de plăți prin capitalul străin injectat în economie, care poate reduce din presiunile asupra cursului de schimb generat de o balanță comercială deficitară.

În concluzie, statul poate interveni direct prin numeroase pârghii și mecanisme pentru a reechilibra balanța de plăți externe. Rațiunea pentru a interveni în sensul echilibrării BPE este dată de absența ajustării automate și de efectele pe care le poate avea dezechilibrul BPE asupra echilibrului economic general.

Balanța de plăți rămâne principalul instrument de măsurare a valorii și a competitivității externe a unei economii, fiind, în același timp, un instrument deosebit de util pentru configurarea principalelor politici macroeconomice.

Bibliografie

Anghelache, C-tin (2005). *România 2005 – Starea economică la a câta schimbare?*, Editura Economică, București

Anghelache, C-tin (2004). *Sistemul European al Conturilor – note de curs*, Editura ARTIFEX, București

Anghelache, C-tin (1996). *Măsurarea și compararea dezvoltării economice*, Editura Economică, București

Anghelache, C-tin, Capanu, I. (2004). *Statistică macroeconomică*, Editura Economică, București

Anghelache, C-tin, Isaic-Maniu, Al., Mitruț, C-tin, Voineagu, V. (2005). *Sistemul conturilor naționale*, Editura Economică, București

Capanu, I., Wagner, P., Mitruț, C-tin (1994) *Sistemul Conturilor Naționale și Agregate macroeconomice*, Editura ALL, București

Isaic-Maniu, Al., Mitruț, C-tin, Voineagu, V. (1995). *Macroeconomie și analiză macroeconomică*, Editura „Constantin Brâncoveanu”, Rm. Vâlcea

Isaic-Maniu, Al., Antonescu C., Korca, M., Mitruț, C-tin, Voineagu, V. (1994). *Statistică generală și economică*, Editura „Constantin Brâncoveanu”, Rm. Vâlcea

Isaic-Maniu, Al., Korca, M., Mitruț, C-tin, Voineagu, V. (1998). *Statistică*, Editura Independența Economică, București

Isaic-Maniu, Al., Mitruț, C-tin, Voineagu, V. (1989). *Statistica pentru managementul afacerilor*, Ediția a II-a, Editura Economică, București